Het roer om in Californië

Deelnemer kruisingsproef Jack Hoekstra: 'Gebruik ras sen die dichtbij de holsteinkoe staan'

Jack Hoekstra: 'Dankzij kruisen hebben we weer genoeg jongvee om te groeien'

De Californische kruisingsproef heeft onbedoeld internationaal veel aandacht gekregen. Veehouder Jack Hoekstra licht graag de cijfers toe en motivator Mike Osmundson voorspelt een stormachtige groei van de driewegkruising. 'Probeer de beste raseigenschappen te combineren.'

Van tijgervel naar egaal bruin, van de typische holsteinaftekening tot koeien met witte koppen. Je kunt geen kleurenpatroon bedenken of het is aanwezig in de omvangrijke veestapel van William (63) en zijn zonen Jack (35) en Curt (34) Hoekstra in Oakdale in de Amerikaanse staat Californië. 'We zijn een van de zeven bedrijven die deelnemen in de inmiddels internationaal bekende Californische kruisingsproef', vertelt Jack, wiens grootvader kort na de Tweede Wereldoorlog emigreerde uit het Friese Broeksterwoude.

Nederlands verstaat hij nog wel, William spreekt zelfs nog een paar woorden Fries, maar het gesprek verloopt bij voorkeur in het Engels. 'Je herkent de bedrijven die kruisen met verschillende rassen niet zo zeer aan de kleurenvariatie, maar vooral aan de hoeveelheid jongvee. Dankzij kruisen is ons vervangingspercentage van bijna 40 naar 28 procent gegaan. Bedrijven die kruisen hebben meer jongvee dan melkkoeien dankzij meer levend geboren kalveren. Wij kunnen nu elk jaar zonder veeaankoop gemakkelijk groeien met honderd dieren.'

Weiden is goedkoop

De familie Hoekstra houdt op een huiskavel van honderd hectare 1250 melkkoeien, 150 droge koeien en 1400 pinken en kalveren. Naast de eigen verbouw van luzerne, graan en graansilage (gps) op 300 hectare gebruikt ze nagenoeg de hele huiskavel als weideland. 'Droge koeien en pinken laten grazen kost 0,75 dollarcent per dier per dag. Wanneer we ze op stal houden en arbeid en voer rekenen, zijn de kosten 1,65 dollar per dier per dag', zo rekent Jack voor. Hij ontpopt zich al snel als de man van de cijfers. 'Zeker met de huidige voerprijzen dragen voerkosten voor 60 procent bij aan de totale kosten van melk. Daarom passen we weidegang toe. Dat is goedkoop en kruislingkoeien blijken goede grazers te zijn.'

Hoekstra Dairy 6356
(B Jurist x montbéliarde x holstein)

Een gesprek met Hoekstra gaat – hoe kan het ook anders? – al heel snel over kruisen van rassen. 'Tien jaar geleden behoorden we met onze holsteinkoeien tot de topbedrijven in de regio', vertelt William. 'De productie lag boven de 11.000 kilogram melk per koe. Sinds 1971 hadden we geen koe meer aangekocht en waren we op eigen kracht gegroeid. Maar dat groeien ging steeds moeizamer omdat er zoveel koeien uitvielen vanwege vruchtbaarheid, klauwproblemen en uiergezondheid. We zijn fokkerijliefhebbers, maar we zagen dat we qua gezondheid met het holsteinras niet snel genoeg vooruit konden. Het roer moest om, er moest iets gebeuren.'

Kruisen met een ander ras kwam in beeld, maar niet met de in Amerika bekende rassen jersey en brown swiss. 'Die rassen hebben dezelfde gezondheidsproblemen als de holstein', vindt Jack. 'Daarnaast is de variatie van de dieren die geboren worden uit holstein maal jersey te groot en veroorzaakt de kruising met brown swiss te veel moeilijke geboorten.'

De Hoekstra's besloten te kruisen om te profiteren van het heterosiseffect en de melkijver van de holstein te combineren met de goede secundaire eigenschappen van de andere rassen. 'We zijn voorzichtig gestart met normandiërs uit Frankrijk', vertelt Jack. 'De reden was de goede gebruikseigenschappen van dit ras, maar inmiddels weten we dat de wil om vlees aan te zetten te groot is.'

De verandering van de fokkerijkoers vond pas echt plaats na een bezoek aan een Franse keuring – eigenlijk om de normandiërs te bekijken – waar de Hoekstra's montbéliardekoeien zagen. 'De montbé-

Jongvee en droge koeien lopen buiten en worden geweid

Mike Osmundson: 'Over tien jaar kruist hier 85 procent van de veehouders'

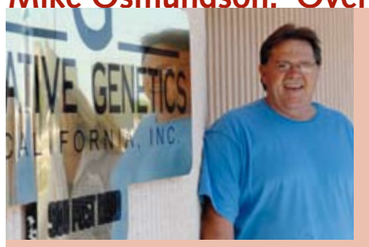

'Ik ben van huis uit een echte holsteinfan', start Mike Osmundson. Het lijkt een bijzondere uitspraak voor de man achter het bedrijf Creative Genetics in Oakdale, dat in 1997 de distributie en verkoop van Europese melkveerassen startte in de VS. 'Maar de holstein is vastgelopen op inteelt en de gezondheidskenmerken. Mijn doel is om de Amerikaanse veehouder te helpen bij het fokken van winstgevende koeien. We hebben daarvoor rassen opgezocht die in combinatie met de holsteinkoe iets extra's kunnen geven.' Osmundson is een sterke motivator van kruisen en met het bekend worden van de kruisingsproef steeg de vraag naar sperma explosief. Inmiddels werken er bij Creative Genetics zes mensen die er zorg voor dragen dat er dagelijks 2000 doses sperma worden verscheept door de hele VS. 'We hebben een nieuwsbrief die we versturen naar meer dan 10.000 adressen. De interesse blijft toenemen, mijn voorspelling is dat over tien jaar hier 85 procent van de veehouders kruist.'

Osmundson kreeg veel kritiek te verwerken. 'Er wordt te veel gedacht dat er maar één ras superieur is. Wij proberen juist het goede van alle rassen te combineren. Holsteinfokkers vergeten dat ook goede cijfers voor geboortegemak, uiergezondheid en duurzaamheid geld opleveren. De tijd is voorbij dat meer melk per koe automatisch meer winst betekent.'

Verdringingkruising raadt Osmundson af en ook het gebruik van het ras fleckvieh stimuleert hij niet. 'Met verdringingskruising verdrijf je het effect van heterosis en fleckvieh heeft te veel bespiering. Kruisen met fleckvieh zorgt voor te veel variatie. Gebruik de rassen consequent opeenvolgend en kies de beste stieren op basis van de fokwaarde van het land van herkomst. Houd de fokkerij eenvoudig en simpel, ook dat wordt steeds belangrijker.'

Veel kleurvariatie in de veestapel

liardekoe staat dichtbij de holsteinkoe', vertelt Jack. 'Ze is robuuster en heeft betere gezondheidseigenschappen, en een kruising met holstein zorgt voor weinig variatie van de nieuwe generatie. Ook bij kruisen is het belangrijk dat je een uniforme veestapel probeert na te streven vanwege het arbeidsgemak. Voor ons is de montbéliarde maal holstein de ultieme kruising.'

Hoekstra benadrukt dat het gebruik van goede stieren belangrijk blijft bij kruisen. 'Je moet de topstieren van het ras gebruiken. Wij hebben de stier Micmac veel ingezet, hij is een van de beste exterieurverververs van montbéliarde. Dat hij goede uiers vererft, zie je ook terug bij onze kruislingen.'

Hoekstra was een van de eerste veehouders in Californië die startte met het inkruisen van Europese rassen. Graag zag hij de resultaten met cijfers onderbouwd. Samen met zes andere bedrijven in de regio spraken ze af om de bedrijfsresultaten nauwkeurig bij te houden. 'Eigenlijk waren de resultaten voor onszelf bedoeld, maar dankzij Les Hansen, onderzoeker aan de universiteit in Minnesota, kregen ze wereldwijd aandacht', vertelt Jack. 'Het heeft ons veel kritiek opgeleverd vanuit de holsteinwereld. Over de betrouwbaarheid bijvoorbeeld. Het gaat inderdaad maar om zeven bedrijven, maar we melken gemiddeld wel 1000 koeien. Maar wij zijn niet bezig om iedereen ervan te overtuigen dat je moet gaan kruisen. We gebruiken de gegevens vooral om het bedrijf te managen, en aan de andere kant laten we de wereld zien wat de mogelijkheden zijn.'

Driewegkruising

De resultaten (zie kader, tabel 1) toonden Hoekstra dat de productie van de normandiërs tegenviel en dat er een derde ras nodig is om te blijven profiteren van het heterosiseffect. Na de kruising holstein met montbéliarde zet Hoekstra daarom stieren van het Zweeds-roodbontras in. 'Zweedse roodbonten zorgen voor afkalfgemak, gehalten en een goede uiergezondheid. We hebben geweldige B Juristnakomelingen, terwijl we nu Peterslund en Orraryd gebruiken.' De eerste kruislingdieren hebben inmiddels al voor de vijfde keer gekalfd en Hoekstra zoekt in de computer enkele resultaten op. 'Vijf jaar geleden lag de tussenkalftijd op 15 maanden, nu is dat 13,5. Het celgetal daalde van 300.000 naar 200.000 en het vervangingpercentage ligt onder de 30 procent.'

Jack Hoekstra staat niet lang stil bij het maken van de uiteindelijke paring. 'Consequent passen we de driewegkruising toe. Wel zetten we sinds kort in op Deense holsteinstieren omdat ze in Denemarken veel meer bezig zijn met fokkerij op secundaire kenmerken.'

Tevreden overziet Jack de bont gekleurde veestapel. Ondanks de diversiteit in haarkleur zijn de koeien opvallend uniform in framematen en lijkt met name het beenwerk ijzersterk. 'In uierbeeld zit meer variatie,' stelt Jack, 'maar als we de invloed van de normandiërs kwijt zijn, wordt dat beter.' Hij onderbouwt het verhaal graag weer met cijfers. 'Toen we startten met kruisen, hielden we rekening met een melkproductiedaling. De verhoogde levensduur en lagere gezondheidskosten moesten die daling compenseren. De productiedaling bleef uiteindelijk beperkt; gemiddeld ligt de 365 dagenproductie op 10.600 kg melk met 3,95% vet en 3,30% eiwit. Deze gehalten liggen duidelijk hoger dan het fabrieksgemiddelde, we krijgen gemiddeld een cent hogere melkprijs. Het ging ons om het verbeteren van de gezondheid van de veestapel. De hogere gehalten en de betere prijzen voor slachtvee beschouwen we als een bonus.'

Jaap van der Knaap

Jongste resultaten kruisingsproef Californië

De holsteinkoeien in de kruisingsproef van Californië produceerden in de tweede lactatie gemiddeld 800 kilo vet en eiwit in 305 dagen. Dat is twaalf procent meer dan de normandiërkruislingen, zeven procent meer dan de montbéliardekruislingen en zes procent meer dan de Scandinavisch-roodkruislingen, zo presenteerde Les Hansen afgelopen zomer tijdens een internationaal roodbontcongres in Zweden.

Hoewel minder productief blijken de kruislingen wel duurzamer (tabel 1) dan zuivere holsteinkoeien. Het overlevingspercentage gedurende de eerste lactatie lag voor holsteins op 83 procent, voor normandiërkruislingen op 90 procent, voor montbéliardekruislingen op 93 procent en voor Scandinavisch-roodkruislingen op 90 procent. De cijfers voor percentage doodgeboorten en interval afkalven-eerste inseminatie vertonen een vergelijkbaar beeld.

Tabel 1 – Gegevens (305 dagen) van koeien in de kruisingsproef Californië in tweede lactatie

kenmerk	pure holsteins	normandië x holstein	montbéliarde x holstein	Scandinavisch rood x holstein
aantal	310	217	432	274
kg melk	9891	8595	9202	9309
kg vet	427	375	400	404
kg eiwit	373	326	342	347
kg vet + eiwit	800	701	742	751
t.o.v. holsteins (%)		–12	–7	–6
overlevingspercentage eerste lactatie	83	90	93	90
percentage doodgeboorten	14	9,9	6,2	5,1
interval afkalven-eerste ins.	156	133	137	142